

Egypt 1999

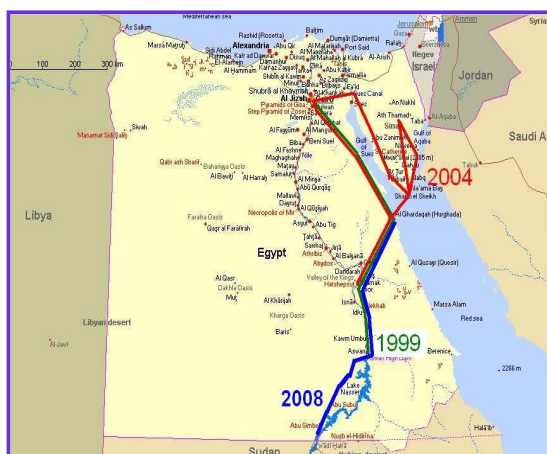
Termín:

17. – 25.10. 1999

(CK EXIM Tour)

Egypt, *Egyptská arabská republika, arabsky Gumhúrijat Misr al-Arabíja – stát v sveverovýchodní Africe a na Sinajském poloostrově; 1 001 449 km², 56,5 mil. obyvatel (1993), hustota zalidnění 56 obyv./km², hlavní město Káhira (6,85 mil. obyvatel, aglomerace 13,6 mil. obyvatel, 1994); úřední jazyk arabština, měnová jednotka 1 egyptská libra (EGP) = 100 piastrů. Administrativní členění: 26 guvernorátů. – Území Egyptu je součástí pouště Sahary. Na západě od údolí Nilu Libyjská poušť, sklánějící se pozvolna od jihu (500 m n. m.) k severu (100 m n. m.), prostoupená pánevemi s oázami (nejhlubší Kattarská proláklina, –133 m), ale i osamělými stolovými horami a horskými masívy (na jihozápadě 1 934 m n. m.). Na východě od údolí Nilu Arabská poušť, při pobřeží Rudého moře hornatá a skalnatá, stejně jako sousední Sinajský poloostrov (hora Sv. Kateřiny, Jabal Katrinah, 2 637 m n. m.). Podnebí u pobřeží Středoziemního moře je subtropické, se suchým létem a deštivou zimou. V Alexandrii je průměrná srpnová teplota 26 °C, lednová 14 °C, roční průměr srážek jen 184 mm. Ve vnitrozemí podnebí ostře kontinentální, s velkými denními i sezónními rozdíly teplot, srážky jsou minimální nebo zcela chybí. Jediným stálým tokem je Nil; suchá údolí (vádí) mají vodu jen v době dešťů. V údolí Nilu a v oázách kulturní rostlinstvo, pouště jen místy křovité nebo travnaté. – Obyvatele tvoří egyptští Arabové (98,5 %) vyznávající islám (94 %). Náboženská menšina křesťanských Koptů (6 %). Mimořádná koncentrace obyvatel v údolí a deltě Nilu. Ročně přibývá 2,25 % obyvatel (1992). Střední délka života mužů je 60 let a žen 62 let. Negramotnost 51,6 % (1990). Ve městech žije 48,8 % obyvatel (1990). – Agrárně průmyslový stát s významnými příjmy z provozu Suezského průplavu a z cestovního ruchu (2,5 mil. turistů, 1989). Vysoká zahraniční zadluženost. Hrubý národní produkt 610 USD/obyv. (1991). Obdělává se jen 2,6 % území, na zavlažovaných plochách jsou možné 2 – 3 sklizně ročně. Pěstují se obilniny (13,6 mil. t, kukuřice, pšenice a rýže, 1992), zelenina (nejvíce rajčata), brambory, batáty, luštěniny, palma datlová (595 000 t datlí, 1. místo na světě; 1991), ovoce (nejvíce pomeranče a banány). Z vývozních plodin nejdůležitější bavlník (294 000 t vláknů, 9. místo na světě) a cukrová třtina. Egypt není potravinově soběstačný. Stavby dobytka poměrně nízké; chybí krmivová základna. Hospodářsky významná stáda buvolů (2,6 mil. kusů, 1991). Rybolov převážně sladkovodní. Důležitou mezinárodní námořní tepnou je Suezský průplav (272,5 mil. t nákladů, 1991), dvě mezinárodní letiště. – V oblasti dolního toku Nilu došlo koncem 4. tis. př. n. l. k vytvoření států Horního a Dolního Egyptu. Jednotný egyptský stát od 1. pol. 3. tis. př. n. l. (tzv. archaická doba – 1. a 2. dynastie) s pevnou vnitřní organizací a administrativou. Za 3. – 6. dynastie (tzv. Stará říše, 2778 – 2263 př. n. l.) došlo k rozvoji státní administrativy, což spolu s vnitřní kolonizací země vedlo k posílení egyptské ekonomiky a umožnilo rozkvět monumentální architektury, umění a řemesel. Rozvíjela se aktivní zahraniční politika, zaměřená zejm. na obchod a jednorázové získávání surovin a lidské pracovní síly (tažení do Núbie a Libye). V důsledku nadměrného růstu moci administrativy a oslabení ekonomiky země došlo za tzv. 1. přechodného období (2263 – 1991 př. n. l.) k úpadku a dočasnému rozpadu jednotného státu. Na přelomu 3. a 2. tis. př. n. l. se místním vládcům z Vésetu podařilo zemi znovu sjednotit. Panovníci Střední říše (1991 – 1786 př. n. l.) se zejména z ekonomických důvodů zmocnili velké části Núbie, nepodařilo se jim ale trvale upevnit královskou moc, jejíž oslabení za 2. přechodného období (1786 – 1580 př. n. l.) vedlo k opětovnému rozpadu Egypta, kdy byla delta Nilu obsazena Hyksósy. Jejich porážkou na počátku Nové říše (1580 – 1085 př. n. l.) začínalo období egyptské expanze, při níž Egypt ovládl Núbii až po 4. nilský katarakt a dočasně i Palestinu a Sýrii až po Eufrat. Egyptskou moc nakrátko oslabil náboženská reforma Amenhotepa IV. (Achnaton), při níž se pozornost soustředila na vnitřní problémy země. Odrážení útoků tzv.*

mořských národů a postupný úpadek egyptské administrativy a ekonomiky vedly na konci 20. dynastie ke konci Nové říše. V tzv. pozdní době (1085 – 332 př. n. l.) došlo až k faktickému rozdělení země na Horní Egypt v moci kněžské a vojenské thébské oligarchie a Dolní Egypt s převahou vojenských panovníků libyjského původu. Na přelomu 8. a 7. stol. př. n. l. se Egypta nakrátko zmocnili núbijští a po nich i asyrští vládci. Období samostatnosti egyptského státu skončilo za 26. dynastie dobytím Egypta Persany 525 př. n. l. Perskou nadvládou, provázenou řadou povstání, ukončil příchod Alexandra III. Velikého 332 př. n. l. V helénské době (332 – 330 př. n. l.) vládli v Egyptu Ptolemaiovci. 30 př. n. l. Egypt připojen k římské říši. 395 – 640 součást byzantské říše, ve 4. stol. založena samostatná koptská křesťanská církev. 640 připojen k arabskému chalífátu, zahájena islamizace. Egypt se stal centrem samostatných států: 686 – 905 Tulúnovců, 935 – 969 Ichšídovců, 969 – 1171 Fátimovců, 1171 – 1517 mamlúků. 1517 připojen k osmanské říši, Mamlúci však udrželi autonomní vládu. Po Napoleonově egyptské expedici 1798 – 1801 likvidována vláda mamlúků i přímá vláda tureckého sultána. 1805 – 49 Muhammad Alí získal autonomii, založil vlastní dynastii a prosadil reformy, jež se staly základem moderního Egypta. Modernizace jeho nástupců však vyčerpala egyptskou pokladnu a po egyptské krizi 1876 – 82 byl okupován Brity. 1914 vyhlášen britský protektorát. 1922 Egypt prohlášen nezávislým státem v čele s králem Fuádem I.; nezávislost rozšířena britsko-egyptskou smlouvou 1936. 1952 egyptská revoluce vedená G. A. Násirem svrhla krále Fárúqa. 1953 vyhlášena republika, 1958 – 61 Egypt spolu s Jemenem a Sýrií součást Sjednocené arabské republiky. Do arabské protiizraelské politiky se Egypt zapojil účastí ve válce palestinské 1947 – 49, suezské 1956, šestidenní 1967 a říjnové (jomkipurové) 1973. Stal se iniciátorem mírového procesu v rámci camp-davidských smluv 1978. – Egypt je nezávislý stát, republika. Hlavou státu je prezident, volený obyvatelstvem v celostátním referendu na 6 let. Zákonodárným sborem je jednokomorové Lidové shromáždění (454 poslance, z nichž 444 volí obyvatelstvo na 5 let a 10 jmenuje prezident republiky). Nejvyšším konzultativním orgánem je Poradní rada (210 členů, z toho 140 volených a 70 jmenovaných prezidentem). Poslední parlamentní volby se konaly 29.11.–6.12.1996.

Byl horký letní den ke konci léta 1999, seděli jsme s manželkou na houpačce u bazénu, děti byly na prázdninách a my jsme u kávy a vína přemýšleli nad podzimním poznávacím zájezdem. A horko nás inspirovalo k výběru země z nejteplejších – Egypta. Bohužel pokročilá roční doba způsobila, že většina vytipovaných zájezdů již byla pro tento rok vyprodána, ale nakonec se povedlo jeden volný objevit.

A tak jsme v listopadu odletěli s EXIM Tourem linkou ČSA do Káhiry. Letěli jsme Boeingem 757 a let trval asi 4 hodiny. Na výměnu jsme s sebou vzali dolary, ale ve směnárnách brali ochotně i marky. Z asi 35 účastníků nejméně 30 zažilo „faraónovu kletbu“ – průjem se zvracením. Prevence nepomáhá, prožít si to musí skoro každý, naštěstí to obvykle netrvá déle než jeden den. Nezbyvá než doufat, že se nebude zrovna jednat o den s dlouhými přesuny.

Do Káhiry jsme přiletěli pozdě v noci (brzy ráno), takže aklimatizační šok nebyl tak hrozný, přestože teplota ve 2⁰⁰ ráno mohla být kolem 25 stupňů (teploměr jsme nikde

po celou dobu zájezdu neviděli, asi by jim tady v tom horku popraskaly). Pro kolegy z Jeseníků, kteří odjížděli z domu za chumelenice, to byla příjemná změna. Kordonem vojáků jsme prošli z letadla do autobusu, který nás dovezl k letištní příletové hale. Odbavení proběhlo bez problémů, jen kamery se musely nechat zapsat do pasu a museli jsme zaplatit první z mnoha bakšišů, tentokrát letištním nosičům za přenesení kufrů z odbavovacího pásu k našemu shromaždišti, což bylo asi 5 metrů.

Za odbavovacím prostorem nás čekali tři Arabové s cedulí EXIM, kteří nás navigovali prázdnou halou do přistaveného autobusu. Prázdna hala kontrastovala s obleženou plochou před letištní budovou – vojenská ochranka totiž dovnitř nepustila nikoho bez letenky, a tak se celé arabské rodiny utábořily před letištem, kde čekaly na přílet svých blízkých. Naši průvodci zařídili naložení a přivázání kufrů na střechu autobusu a nastoupili za námi. Jeden z nich se za obdivných pohledů zbývajících dvou ujal slova:

„Dobrý den, já být Muhammad Ali a umět česky. Ted' vyberu 25 dolarů bakšiš jak bylo psát v programu.“ Tím jeho znalosti češtiny (ale i ostatních jazyků) končily. Podobně jazykově vybaveni byli i oba jeho kolegové, pochopitelně až na tu češtinu, ze které neznali ani ty dvě věty.

Po půlhodině stání a rozpačitých úsměvů našich průvodců najednou řidič bez jakéhokoliv vnějšího podnětu zavřel dveře a rozjel se. Protože jsme si mezitím stačili říci, že jsme s různých zájezdů a máme tudíž jet na různá místa (někteří začínali programem v Káhiře, další měli pobyt v Hurghádě, jiní včetně nás měli poznávačku s počátkem v Hurghádě), byli jsme trochu nesví z toho, kam vlastně jedeme.

Po složitém vysvětlování jsme s gest našich průvodců pochopili, že je hodně hodin a že proto pojedeme všichni na hotel, kde přespíme a ráno budeme pokračovat. To se nelíbilo hlavně nám, co jsme podle programu měli celé dopoledne strávit v Hurghádě koupáním v Rudém moři a zbytečnou nocí v Káhiře bychom o celý tento půlden přišli. Po mohutných protestech nastala tedy další změna: Káhira včetně pyramidového pole v Gíze a Egyptologického muzea se přesune z posledního dne na první a tím zůstane celý obsah programu zachován. Protože jsme už začínali chápat, že v arabském světě není nikdy nic jisté, usoudili jsme, že je nejjistější vidět pyramidy co nejdříve, jinak by se totiž mohlo asi lehce stát, že by na ně nemusel zbýt čas. Takže jsme změnu akceptovali (nic jiného stejně nezbývalo, protože autobus stál před hotelem).

Po půlhodině v recepci se zjistilo, že hotel má jen asi polovinu volných pokojů, než bylo potřeba. Prakticky bez protestů jsme se přesunuli o ulici dále do jiného hotelu, kde nás kolem čtvrté hodiny ranní ubytovali. Apartmá bylo sice obrovské (dva klimatizované pokoje s halou a koupelnou o rozměrech většího třípokojáku), ale neměli jsme moc náladu pokoje prohlížet, raději jsme se uložili k spánku. Po chvíli nás vzbudil telefon, zvali nás z recepce na večeři (v pět ráno), prý dokonce dva lidé šli, nás to pochopitelně ani nenapadlo. Pak už jen svolávání k ranní modlitbě muezínem z minaretu mešity asi 30 m od oken našeho pokoje a mohli jsme konečně spát.

Káhira, arabsky El-Qâhira, anglicky Cairo – hlavní město Egypta, na Nilu; 10 mil. obyvatel (přes pracovní týden prý 19 mil.). Největší město Afriky, významné hospodářské, obchodní, finanční, kulturní a politické středisko arabského světa. Významná dopravní křižovatka; mezinárodní letiště, říční přístav. Pět univerzit (islámská 970; další 1908, 1919, 1950, 1975), vědeckovýzkumné ústavy, knihovny. Historické památky. Staré město je součástí světového kulturního dědictví; četné mešity (zejm. ze 14. – 16. stol.), staré arabské městské domy. – Základem starověká pevnost Babylón, 641 opevněný tábor Fustát, v 9. stol. poblíž založeno město Katáí, 969 spojením obou založena Káhira. Od roku 973 hlavní město Egypta. Ve středověku významné centrum obchodu a vzdělanosti.

„Ráno“ – kolem jedenácté – jsme si konečně prohlédli náš apartmán a byli jsme velice spokojeni. Dokonce jsme měli krásný výhled na Nil, pochopitelně bylo nutné odmyslet si všechna smetiště kolem hotelu a mezi hotelem a Nilem. Snídaně nás rovněž uspokojila a když v přistaveném autobuse čekala kromě známých egyptských průvodců i česká průvodkyně, začali jsme se konečně cítit jako na organizovaném poznávacím zájezdu.

Po obligátní půlhodince čekání se rozhodl řidič vyrazit na cestu do čtvrti Gíza – k pyramidám. Provoz v dvacetimilionové Káhíře je pro cizince naprosto hrůzostrašný svou hustotou, absencí jakýchkoliv pravidel nebo předpisů a neustálým troubením a blikáním všech řidičů. Náš autobus se však bravurně proplétal bohatšími i chudými čtvrtěmi Káhiry, přešli jsme most přes Nil a my jsme se nepřestávali divit, proč jsou všechny domy kromě hotelů rozestavěné. Vysvětlení je jednoduché – u nezkolaudovaných domů se neplatí daň a nemusí se vracet půjčka. Proto jsou všechny soukromé domy navždy nedostavěné, po dokončení dalšího patra se hned začne stavět ještě další, ovšem to už zůstane jen ve fázi sloupů. V některých ulicích byly jediné dokončené stavby menší domečky s mnoha věžičkami a se spoustou malých otvorů. Že se jedná o holubníky nenapadlo nikoho z nás, vysvětlení naší průvodkyně nás dost překvapilo.

V příjemně klimatizovaném autobuse jsme prozatím nedokázali odhadnout úroveň venkovní teploty. Když jsme pak zastavili (už na dohled od pyramid) u pěkného hotelu v indickém stylu kvůli výměně peněz, byl náraz horkého vzduchu po otevření dveří opravdu až nečekaný. Hotel stál uprostřed zelené zahrady plné exotických palem a jiných rostlin, v tuto chvíli jsme netušili, že to je poslední zeleň, kterou dnes vidíme.

A pak jsme už zaparkovali pod Cheopsovou pyramidou, nejvyšší z pyramid. Velkým překvapením je, že přestože na fotkách vypadají pyramidy jako uprostřed pouště, ve skutečnosti stojí hned za posledními chatrčemi Káhiry. Protože jsou ale na mírném písčném návrší, město není při pohledu na pyramidy vůbec vidět. Dalším překvapením je, že velké pyramidy jsou jen tři, kolem nich je už jen několik menších pyramidek a to je zde v Gíze vše.

Kolem autobusu se hned seběhli prodejci všech možných suvenýrů a majitelé velbloudů nabízejících projížďku. Situaci kontrolují místní policisté také na velbloudech. Průvodkyně nám dala podrobný výklad již po cestě, takže bez zbytečného zdržování jsme se vrhli k pyramidě.

Pyramidy jsou podkládány z obrovských balvanů, které zde byly dovezeny po Nilu, protože v okolní poušti se takové kameny nevyskytují. Člověk je na jejich velikost připraven, proto se zpočátku nezdají tak obrovské, ale čím blíže jsme byli, čím více jsme museli zaklánět hlavy při pohledu na vrchol, tím více jsme obdivovali tu obrovskou masu kamene nashromážděnou zde v nelidských podmínkách prakticky bez použití jakékoliv techniky před několika tisíci lety.

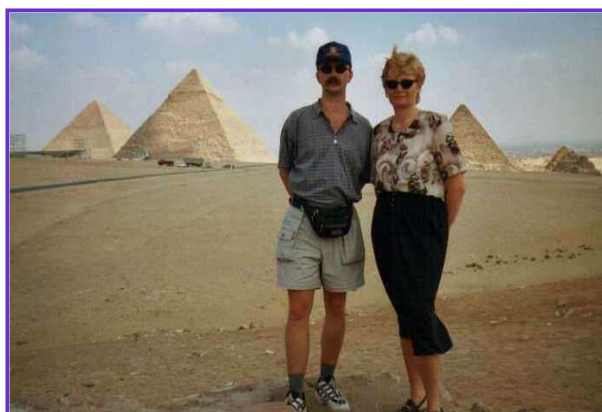
Pyramidy v Gíze vytvořila 4. dynastie Staré říše kolem roku 2600 př. n. l. Velká Cheopsova pyramida je 137m vysoká, základnu má přes 200m dlouhou a skládá se z více než 2,5 milionů kamenných kvádrů obrovských rozměrů. Prý ji stavělo 100.000 dělníků po dobu 20-ti let.

Po pyramidách se pochopitelně nesmí lézt, nicméně na několik prvních stupňů jsme vystoupit mohli. Sebrali jsme čerstvě oddrolený kámen na památku a nechali jsme na sebe působit atmosféru tohoto místa. Odolali jsme prodávacům suvenýrů (prozatím) a majitelům velbloudů, kteří nabízeli projížďku nebo alespoň vyfocení na velbloudu, přestože focení mělo být gratis. Kolegyně ze zájezdu tomu uvěřila, nasedla na velblouda a ten se s ní i s majitelem rozběhl do pouště několik set metrů od

pyramid. Tam uprostřed tábora velbloudářů musela zaplatit 10 dolarů, protože fotka je sice zadarmo, ale toto už prý byla vyjíždka. Skupina Arabů kolem byla působivým argumentem pro zaplacení. Po dopravení zpět byla ráda, že stihla nastoupit do čekajícího autobusu, takže místo prohlídky Cheopsovy pyramidy zaplatila 10 dolarů za nechtěnou projížďku na velbloudovi.

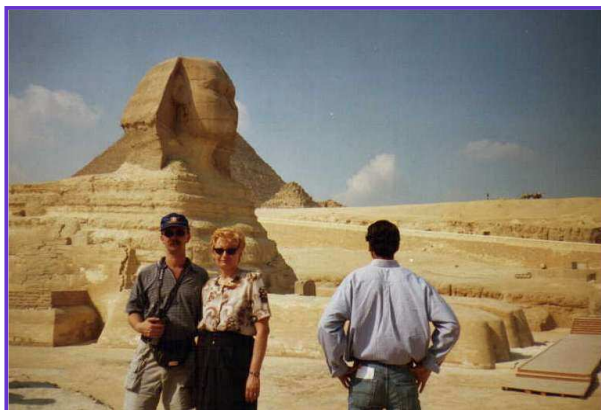
Popojeli jsme několik desítek metrů k vedlejší Chefrénově pyramidě. Ta je sice o několik metrů nižší, ale díky své poloze na mírné vyvýšenině může připadat minimálně stejně vysoká jako Cheopsova pyramida. Od té se liší hlavně zachovalým obložením své špičky. Původně byly takto obloženy všechny pyramidy od shora až dolů, takže byly pěkně hladké. Ovšem pouze zde se zbytky obložení dochovaly.

Po krátké prohlídce jsme odjeli kolem přírodního divadla s tribunami, kde se před pár týdny odehrálo představení Verdiho Aidy v reálných kulisách, na kopeček v poušti za pyramidami, odkud pochází většina známých fotografií pyramid – všechny tři velké pyramidy se před námi tyčily v celé své velikosti. Vycvakali jsme spoustu fotek a natočily pár záběrů na kameru a poprvé jsme neodolali prodavačům suvenýrů – nakoupili jsme asi dvacet modrých obsidiánových skarabeů celkem v přepočtu za asi dvacet korun (dobrý suvenýr a dárek z dovolené pro známé a příbuzné), sadu „šperků“ z kovu se zasazenými obsidiánovými skarabei a pohledy.

Poslední pyramidu, Mykerinovu, jsme si mohli prohlédnout i zevnitř. Po úzkých strmých schodech jsme se vydali do nitra pyramidy. Šlo se poměrně obtížně, navíc jsme podvědomě očekávali, že se v nitru pyramidy trochu ochladíme (jak jsme zvyklí z velkých staveb v našich klimatických podmínkách). Opak byl pravdou, nitro pyramidy je za tisíciletí vyhřáté na teplotu okolní pouště, navíc tisíce turistů neustále vydýchávají vzduch, který se nestihá dostatečně rychle obnovovat. Klaustrofobici by asi měli velké problémy, však také několik lidí dovnitř nešlo. Prázdné pohřební komory nejsou nijak zajímavé, ale celkový dojem z procházky po nitru pyramidy je určitě pozitivní.

Pokračovali jsme k poslední zdejší atrakci, pyramidy ze strany od města hlídá obrovská Sfinga, po staletí zasypaná pískem, ale nyní pečlivě udržovaná. Stojí vlastně na dně vyhrabané jámy, ale přesto její horní část majestátně vyčnívá nad okolní terén. Na obličejí Sfinze chybí dvoumetrový kus nosu, prý ustřelený napoleonskými vojáky, který se nyní nachází v Britském muzeu v Londýně.

Od Sfingy jsme se vydali pěšky do výroby parfémů. Přestože tyto návštěvy dílniček a výroben typických místních výrobků bývají zaměřeny silně komerčně, zde nás příjemně překvapila klimatizovaná místnost s rudými tapetami a spoustou krásných flakónků na policičkách podél stěn. Všichni jsme s povděkem uvítali možnost chvíli si sednout v příjemně chladném prostředí a vypít si zde šálek studeného ibiškového čaje. Dokonce i přednáška o výrobě koncentrovaných parfémových esencí byla docela zajímavá a hodně lidí si koupilo koncentráty pro přípravu parfémů imitujících neznámější světové vůně.

Po příjemném odpočinku jsme pokračovali autobusem k Egyptologickému muzeu. Odevzdali jsme zde kamery do úschovny (nesmí se natáčet a fotografovat s bleskem) a vydali se do rozlehlé budovy muzea. Z desítek tisíc exponátů pochopitelně zaujaly ty největší – obrovské sochy v typickém staroegyptském stylu, několik vystavených mumii (většina mumii je ve speciální části muzea za další vstupné, my jsme je z časových důvodů museli ožilet ve prospěch prohlídky Tutanchamónova pokladu), sarkofágy a pohřební předměty z mnoha hrobek, zlaté ozdoby a samozřejmě nálezy z Údolí králů, nejvíce z Tutanchamónovy hrobky. Zlato na několika sarkofázích a na slavné masce váží určitě několik desítek kilogramů, udivující je i úroveň řemeslného zpracování sarkofágů a masky. Dojem nám kazily jen neustálé nepovedené pokusy našich arabských průvodců o výklad (česká průvodkyně s námi nebyla, protože několik lidí si myslelo, že propašují fotoaparáty dovnitř, ale samozřejmě neprošli vstupní prohlídkou a průvodkyně jim tedy zůstala hlídat fotoaparáty před budovou).

Blížil se večer, ale stihli jsme ještě navštívit výrobu papyrusových obrázků s předvedením výroby papyrusu (neodolali jsme a koupili alespoň záložky do knih) a zlatnictví (zde jsme vzhledem k cenám odolali lehce, přestože mnoho lidí nakupovalo i zde). Po návratu do hotelu nás čekala výborná večeře a usínali jsme sice poměrně unaveni, ale spokojeni a plni zážitků.

Večer nás egyptští průvodci informovali, že budíček bude ve 4⁰⁰ a snídaně bude formou balíčku ve 4¹⁵. Na hotelové buzení jsme nespolehali a vstali podle našeho budíku. Snídaně sice byla relativně včas, ale na recepci nám oznámili, že vše je o hodinu posunuto. Jen tak jsme si oblečení na chvíli lehli, když zazvonil telefon a v něm se ozval český hlas našeho nového průvodce Romana. Odjíždělo se podle původního termínu, jen nám dvěma někdo dal špatnou informaci. Všichni ostatní již byli dávno nastoupeni v autobuse a čekali na nás. Nic by se nestalo, stejně jsme ještě tradiční půlhodinku stáli, jen bohužel byla všechna místa pro dvojice obsazena a museli jsme sedět každý jinde, já dokonce vzadu na pětce uprostřed, což není zrovna nejlepší místo v autobuse.

Projeli jsem několika vojenskými kontrolami, které zde po atentátu na turisty před několika roky jsou zhruba každé dva kilometry (a na nich vojáci se samopaly

evidentně ostře nabitými) a dostali jsme se na shromaždiště konvojů. Přes poušť se zde totiž může cestovat jen dvakrát denně v konvojích doprovázených vojáky. Čekání tentokrát bylo poněkud kratší, a tak jsme už po několika desítkách minut mohli vyrazit do pouště (okraj Sahary, která zde přechází v Libyjskou poušť) směrem k Rudému moři a letovisku Hurghádě na jeho břehu.

Cesta pouští je pro středoevropana samozřejmě velmi romantická, přestože v těchto místech vypadá poušť jinak, než jsme si ji představovali podle obrázků a filmů. Nejsou zde typické písečné duny a přesypy, povrch krajiny tu tvoří vrstva velmi hrubého červenavého písku až štěrku a drobných kamínků, rovina je ohraničena horským hřbetem nejdříve v dálce, později dále od Káhiry i blízko cesty. Hory jsou kamenité a stejně bezútěšně pusté, bez sebemenších známek rostlinného či jiného života. Štěrka všude kolem navozuje pocit gigantického staveniště a nepořádku, přestože na rozdíl od měst zde žádné odpadky pochopitelně nejsou (s občasnou výjimkou podél cesty).

Po necelých třech hodinách jízdy následovala půlhodinová zastávka v oáze uprostřed pouště. Oázu tvořily tři datlové palmy uprostřed náznaku zeleného trávníku a restaurace se záchody. Dali jsme si na terase kávu a vychutnávali romantiku okolí.

Druhá polovina cesty měla po pravé straně stejnou scenérii, na jakou jsme již byli zvyklí, ale po levé straně se již zelenala tyrkysová hladina Rudého moře. Kontrast vyprahlé pustiny s množstvím vody v okolním moři byl velmi zajímavý a sledování krajiny nás neomrzelo po celé zbývajících tři hodiny cesty do Hurghády.

Rudé moře, vnitřní moře Indického oceánu mezi pobřezím severovýchodní Afriky a Arabským poloostrovem; plocha asi 450 000 km², max. hloubka 3 040 m. Spojeno průlivem Báb alMandab s Adenským zálivem (na jihu) a Suezským průplavem se Středozemním mořem (na severu). Teplota vody v létě 27 – 32° C, v zimě asi o 5°C nižší; salinita 39 – 42‰ (jedno z nejteplejších a nejslanějších moří světa). Četné ostrovy a korálové útesy. – Významná oblast námořní dopravy (přístavy Suez, Elat, Akaba, Jiddah). V severní části přímořský cestovní ruch (Elat, Hurgháda).

Hurgháda, nově postavené turistické centrum na břehu Rudého moře, zásobeno vodou je několik set kilometrů dlouhým vodovodem z Luxoru.

Po chvílích zmatků se povedlo najít náš hotel Hor Palace a mohli jsme se ubytovat. Hotel byl celkem pěkný, bydlelo se v apartmánech uprostřed exotické zahrady, vybavení pokoje nás ale mírně zklamalo, pokoj vypadal trochu ošuntěle, klimatizace byla hlučná a dokonce jsme zde viděli poprvé a naposled komáry, naštěstí vůbec nekousali.

Vydali jsme se samozřejmě hned na pláž, abychom si užili koupání, než přijde večer, který zde v tuto roční dobu začíná velmi rychlým západem slunce již po páté hodině odpolední. Pláž byla pěkná, tyrkysově zelená voda teplá, všude na břehu i ve vodě hodně různých škeblí a ulit, občas kusy korálů. Lehátka a slunečníky byly k dispozici v dostatečném množství. Prostě pohoda.

Večeře samozřejmě vynikající v pěkném skleněném altánu uprostřed zahrady, na výběr bylo z desítek druhů jídel a exotického ovoce. Po večeři jsme obhlídli okolí hotelu, které bylo nasvíceno množstvím barevných světél a neonů, všude plno krámků se suvenýry a celkem rušný večerní život. Lehčí šok nám způsobila skupina asi čtyř nebo pěti velbloudů nehybně ležících u chodníku, které jsme považovali za umělou atrakci typu houpačka, když se pohnuli až v okamžiku, kdy jsme je těsně

míjeli.

Brzy ráno byl budíček, následoval přesun na další seřadiště a opět cesta konvojem přes Saharu směrem k Luxoru. Tentokrát jsme projížděli přímo soutěskami skal, které se tyčily přímo nad silnicí. Při zastávce v oáze jsme si mohli prohlédnout malou a špinavou mešitu pro cestující Araby, na kávu byla taková fronta, že jsme si nechali zajít chuť.

Scenérie se začala postupně měnit, hory ustupovaly dále od silnice, dokonce jsme občas zahlédli klasickou písečnou dunu. Na náladě nám trochu ubrala porucha klimatizace našeho autobusu, kterou řidič asi tři čtvrtě hodiny opravoval, mezitím co jsme se my potili v autobuse (venku bylo ještě hůře). Luxorem jsme jenom bez zastávky projeli a pokračovali jsme dále na jih do Assuánu. Klimatizace autobusu odešla nyní již definitivně a přes hodinový pokus o opravu jsme museli pokračovat bez ní, což bylo na hranicích únosnosti. Naštěstí všichni přežili. Byla to ovšem jediná závada na klimatizace, kterou jsme v Egyptě zažili.

Do Assuánu jsme přijeli s několikahodinovým zpožděním, museli jsme proto upravit program, který původně počítal s ubytováním a krátkým odpočinkem na lodi. Místo toho jsme pokračovali do známého kamenolomu, z kterého pochází kámen mnoha staroegyptských monumentálních staveb. Zdejší atrakcí je nedokončený obelisk, který se při vylamování ze skály rozlomil a staří řemeslníci ho nechali v původním nedodělaném stavu ležet uprostřed lomu. Je na něm přehledně vidět postup používaný při lámání kamene. Obelisk by byl největším obeliskem z jednoho kusu kamene, ale odborníci na statiku se domnívají, že při své délce (resp. výšce) se rozlomit musel.

Další cesta vedla k obrovské Assuánské přehradě, vybudované před několika desítkami let za pomoci několika dalších zemí. V malém přístavu jsme nastoupili do lodičky pro asi dvacet lidí a vydali se na přehradní jezero. Na cestu nám hrál sotva desetiletý Arábek na zvláštní nástroj podobný malinké kytáře s pouhou jednou strunou, na který se přes jeho jednoduchost dala zahrát melodie, byť arabsky monotónní. Šokem pro nás byl i majitel plavidla, který svou žízeň zaháněl přímo vodou z Nilu, pro Evropana evidentně smrtelně závadnou.

Cesta k ostrovu Philae trvala asi dvacet minut. Ostrov tvoří vrcholek dřívějšího kopce nad zatopeným chrámem. Ten byl asi dvacet let pod hladinou přehrady, když bylo rozhodnuto o jeho záchraně. Byla postavena kruhová hráz kolem chrámu, voda byla vyčerpaná a chrám rozebrán na cca 40.000 očíslovaných kusů, které byly převezeny na ostrov a zde znovu sestaveny do původní podoby. První setkání se staroegyptským chrámem je impozantní a pohled na chrám zalitý zapadajícím sluncem působí neskutečným dojmem. Obrovský pilon (vstupní brána), sloupové síně a nádvoří, obrovské plochy zdí pokryté místo vedle místa basreliéfně provedenými hieroglyfy (tedy nikoliv vyrytými, ale naopak vystupujícími ze zdí – naprosto nepochopitelné!). Po prohlídce s našimi průvodci Romanem a jeho místním kolegou, který si nechává říkat Medvídek, následuje volno – rozchod a toulání po ostrově, sledujeme západ slunce a již za počínající tmy se vracíme do Assuánu.

Zbývá jen tradiční návštěva zlatnické manufaktury a ubytování v našem bydlíšti pro následující tři dny, tedy v lodní kajutě lodi Královna Hatšepsovet.

Při nástupu na loď nás překvapil již způsob kotvení a nástupu. Protože přístaviště je krátké a lodí je hodně, kotví vždy po několika těsně přiražené k sobě (někdy i osm vedle sebe). Lodě sice nejsou úplně stejné, ale jsou konstrukčně navrženy tak, aby

první paluby byly na stejné úrovni a aby bylo možné zakotvit vrátky v zábradlí vedle sebe. Naše loď se jmenovala Queen Hatšepsovet (Královna Hatšepsovet) a byla asi čtvrtá od břehu, abychom se na ni dostali, museli jsme projít palubami a recepcemi všech tří blíže kotvících lodí.

Naše loď měla tři paluby nad úrovní hladiny, my jsme dostali kajutu na první, nejnižší z nich. Na naší palubě byla i jídelna a společenská místnost s barem a recepcí. Na nejvyšší palubě kajuty nebyly, jen prosklená místnost s ratanovým nábytkem a otevřená paluba s bazénem, altánem a spoustou pěkných lehátek a křesílek z lakovaného bambusu. Všechny místnosti na lodi byly příjemně klimatizovány, my jsme dokonce na noc klimatizaci museli trochu tlumit, aby nám nebyla zima. Veškeré vybavení bylo vyloženě luxusní, kajuta sice byla menší než hotelové pokoje na pevnině, ale nijak stísněně jsme se zde necítili. Součástí každé kabiny byla umývárna se sprchou a záchodem. Po celou dobu plavby (3 dny) jsme měli zajištěnou plnou penzi, jídlo zde bylo snad ještě lepší, než na pevnině.

Po nalodění a ubytování jsme si prohlédli loď, prošli jsme všechny paluby, poseděli chvíli ve společenské místnosti a po večeři šli spát, protože den byl únavný (přesun pouští, porucha klimatizace autobusu, program v Assuánu). Ráno nás probudilo mírné pohupování a když jsme odhrnuli závěs na okně naší kajuty, nevěřili jsme vlastním očím. Loď asi brzy ráno zvedla kotvy a my jsme se teď plavili po Nilu neuvěřitelně exotickou krajinou.

Široký a majestátný Nil klidně plyne žlutou pouští a podél jeho břehů je úzký pruh zeleně, někdy široký dva metry, jindy 50 metrů, ale nikde více, než 200-300 metrů. Prakticky všechna zeleň je hospodářská – bambus, cukrová třtina, kukuřice, banánovníkové plantáže (banány jsou zde trochu menší, než známe z našich obchodů, jejich délka obvykle nepřesahuje 15 cm, ale chuťově jsou stejné), ale hlavně tisíce datlových palm. Občas stojí pod palmou menší „dům“ – většinou jen čtyři hliněné stěny beze střechy, maximálně s rákosovou rohoží nad některým rohem (zde nikdy neprší a zima také nehrozí), místy tvoří domy malou vesnici.

Lidé kolem řeky pracují na poli, někdy jim při tom pomáhají mezci, vodní buvoli nebo dokonce i velbloudi. Místy někdo na prut chytá ryby, v Nilu se pere prádlo, myje nádobí, provádí se osobní hygiena a nilská voda se i pije. Děti mávají na turisty v lodích, hrají klasické dětské hry, oblíbený je hlavně fotbal. Buvoli se pasou na břehu nebo se ochlazují v řece, umějí dobře plavat. Na břehu a na ostrůvcích je množství posvátných ptáků ibisů, lze zahlédnout i volavky a jiné ptáky. Mezi velkými turistickými loděmi křížují lehké feluky – plachetnice se šikmým stěžněm (nebo ráhmem?).

Celkový dojem je naprosto nepopsatelně exotický. Při nástupu na loď již byla tma a byli jsme uprostřed města – ranní pohled z okna kajuty na krajinu plynoucí pomalu kolem nás byl tak nečekaný, že první dojem byl jako bychom sledovali přírodopisný film.

Nadšeně jsme vyrazili na snídani a hned po ní nahoru k bazénu. Měli jsme štěstí na volná lehátka těsně vedle altánu, takže jsme se mohli přesunovat mezi sluncem a stínem. Celé dopoledne jsme polehávali u bazénu, poslouchali arabskou hudbu z amplionů, sledovali ubíhající krajinu a život na březích Nilu, občas jsme se zchladili v bazénu a celkově jsme užívali klid a pohodu. Pro cestování Egyptem je loď určitě nejlepším a nejvhodnějším dopravním prostředkem.

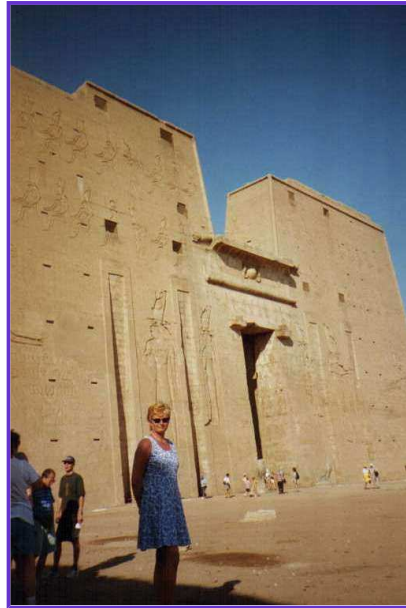
V poledne byl oběd a již při jídle jsme mohli z oken jídelny sledovat přistávání naší lodi u břehu ve vesnici Kom Ombo, v přístavišti pod impozantním chrámem, který jsme měli navštívit odpoledne.

Chrám v Kom Ombu je zvláštní tím, že asi jako jediný v Egyptě byl zasvěcen dvěma bohům – Horovi a Sobkovi. Proto je zde vše dvakrát – dva pylony, dvě vstupní brány, dvoje nádvoří a podobně. Chrám je celkem zachovalý, mezi zdejší rarity patří např. mumie krokodýlů, přístupný niloměr na měření hladiny Nilu a předpovídání záplav, dvojité zdi umožňující kněžím pravděpodobně konání „zázraků“ a bohatá hieroglyfová výzdoba, tentokrát ne basreliéfní, ale vyrytá do zdí a sloupů. Opět jsme nejdříve absolvovali odborný výklad a pak si okolní nádheru užívali sami při asi hodinovém rozchodu. Na loď jsme se vraceli individuálně přes tržiště, kde jsme opět neodolali nástrahám a koupili jsme po kratším smlouvání galábii – dlouhou arabskou košili až po zem, vybrali jsme si sváteční (modrou a vyšívanou zlatými motivy, všední je obvykle bílá, některé ženy chodí v černých).

Zbytek dne patřil zase odpočinku u bazénu, zatímco loď pokračovala pomalu do města Esny, kde jsme dorazili už za tmy (sledovali jsme z horní paluby západ slunce, který netrval více než pět minut). Zde jsme zakotvili na noc, ale bez možnosti výstupu na pevninu.

Další den ráno jsme opět vypluli hned po rozednění a hned po snídani jsme dorazili do místa další zastávky, do města Edfu. Zdejší chrám neleží přímo u Nilu, takže jsme k němu vyrazili stylově v místních bryčkách *kaláčí* – vyzdobených kočárech pro dva lidi na kozlíku a čtyři na sedadlech. Na mne zbylo místo na kozlíku vedle kočího v bílé galábii a turbanu, což sice bylo méně pohodlné, zato více exotické. Dokonce mně na část cesty byly vnuceny opratě (skutečné kočírování to asi nebylo, koně pochopitelně cestu znají a nepotřebují žádné ovládání), stálo mne to ovšem pár drobných.

Pilon zdejšího chrámu je druhý největší v Egyptě, tedy i na světě. Před pilonem je velké prázdné prostranství, které celkový dojem ještě umocňuje. Kolem se rozkládají pestře zbarvené arabské domečky, z minaretu blízké mešity svolával muezín k dopolední modlitbě a my jsme fotili a točili na kamery obrovskou stavbu před námi. Chrám patří k nejzachovalejším v Egyptě, část místností a sálů má dokonce zachované i stropy, na stěnách jsou místy zachovány i původní barvy. Za pilonem je rozlehlé nádvoří s několika sochami, v zadní části chrámu jsou posvátné prostory, prostým lidem dříve zapovězené. Všechny stěny jsou samozřejmě pokryty hieroglyfy.

Naše bryčka už čekala a za chvíli jsme byli na lodi u bazénu a pokračovali jsme k cíli naší plavby – Luxoru, v době faraónů nazývaném Théby.

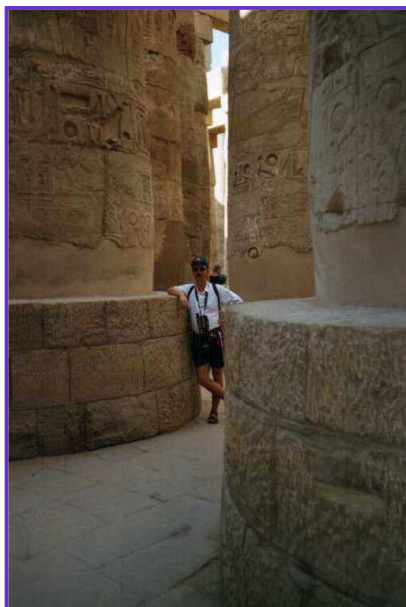
Autobusem jsme odjeli k největšímu chrámu na světě - do Karnaku. Chrám byl postupně dostavován po dobu asi 2000 let různými faraony. Má dokonce 6 pilonů, z nichž ten první, největší v Egyptě a tedy i na světě, je nejmladší a není dokončený. Na umělém svahu z jeho druhé strany je možné vytušit technologii výstavby tohoto ohromného díly - kamenné kvádry se vršily na sebe a hned se zasypávaly umělým svahem. Po něm se dotáhla další řada kvádrů a podobně se postupovalo až do dosažení konečné výšky. Pak se teprve kamenné bloky opracovaly a vyzdobily, část svahu se odebrala a stejně se postupovalo až do dokončení díla. Stejným způsobem se stavěly a zdobily i sloupy.

Zde v Karnaku bylo asi největší vedro z celého zájezdu. Teploměry jsme nikde neviděli, asi je zde nepoužívají, aby nepopraskaly. Mnoha lidem to dělalo problémy, několik jich omdlelo a museli být ošetřeni.

Většina soch, které jsme v Egyptě viděli, měla poškozený obličej v oblasti nosu a úst. Staří Egyptěané totiž věřili, že každý mrtvý se může vrátit do své sochy ústy či nosem a může tak škodit svým nepřítelům. Proto když vůči zemřelému neměli úplně čisté svědomí, raději mu na soše příslušné partie poškodili.

Mnoho práce vědcům a egyptologům přidal faraon Ramses II., který na chrámech a sochách svých předchůdců nechal přetesat hieroglyfy s jejich jmény jménem svým, takže to vypadá, jakoby ve starém Egyptě vše vybudoval Ramses II. Jedna z mála soch, kde jsou si historici téměř jisti, že zobrazuje skutečně Ramsese II., je zde na prvním nádvoří. Pod obrovským faraonem stojí jedna z jeho asi 50-ti manželek (a současně jeho dcera, protože se všemi svými dcerami se také oženil), proti faraonovi malá (asi po jeho kolena), přestože je také v nadživotní velikosti.

Karnak je dále známý svými dvěma obelisky, částí aleje sfing, která původně lemovala cestu z Karnaku do Luxoru, ale v první řadě je zde obrovská sloupová síň s více než stovkou sloupů až 22m vysokých - celá tato prostora je prostě gigantická.

U posvátného jezírka v karnackém chrámu stojí socha posvátného skarabea. Kdo ji prý obejde sedmkrát po směru hodinových ručiček, ten se do roka ožení nebo vdá, kdo ji sedmkrát obejde opačně, ten se do roka rozvede. Občas bylo možné někoho spatřit, jak krouží kolem sochy.

Večer jsme navštívili nasvícený chrám v Luxoru (dříve Théby). Tím, že jsme jej viděli jako jediný při umělém osvětlení, tak nás naprosto uchvátil. Bohužel ale tato atmosféra nešla nafotit. Cestou k lodi jsme individuálně poprvé navštívili luxorské tržiště a udělali první zkušenost s nákupy se smlouváním, když jsme koupili několik triček z kvalitní egyptské bavlny. Nákup trval asi 3/4 hodiny a z původní ceny asi 1.400,- Kč jsme se dostali na 350. Museli jsme ale sedmkrát odejít z obchůdku, po sedmé definitivně, ale stejně nás asi po 15 minutách dohnal ve vedlejší ulici a prodal trička za naši cenu.

Ráno jsme se vydali k posledním starověkým památkám tohoto zájezdu do thébského města mrtvých na západním břehu Nilu - do Údolí králů. Jeli jsme autobusem přes nový most, snad jediný mezi Assuánem a Káhirou. Západní břeh byl dříve osídlen jen nižší kastou obyvatel, dělníky stavějícími hrobky. I nyní je osídlen mnohem méně než břeh východní, a protože v těchto částech Egypta neexistuje (na rozdíl od Káhiry) téměř žádná migrace obyvatelstva, jsou nynější obyvatelé většinou potomky stavitelů hrobek.

První zastávkou byly Memnonovy kolosy - sochy Amenhotepa III. tyčící se do výše 18m jako jediný pozůstatek dříve velkého chrámu, který zde stával. Po jeho rozpadu a rozebrání na stavební materiál byly sochy poškozeny a ve vzniklých prasklinách se přes noc kondenzovala voda. Ta se při ranním oteplení začala odpařovat a kolosy vydávaly táhlé pískavé zvuky, proto se jim říkalo i zpívající kolosy. Ovšem po jejich opravě zhruba v době napoleonských válek zpívat přestaly.

Kousek za kolosy končí poslední zbytky zeleně a pokračuje se několik kilometrů pouští v obrovském horku do vyprahlého Údolí králů. Od parkoviště se jde kolem mnoha stánků se všemi možnými suvenýry ke vstupu do údolí, odkud se pokračuje malým silničním vláčkem k hrobkám. Bohužel je v hrobkách zakázáno focení s bleskem a kamery. Vstupenka platí do tří libovolných právě otevřených hrobek mimo Tutanchamónovu, která se platí zvlášť. Protože zástupy turistů přinášejí do hrobek světlo a vlhkost, což škodí bohatě zdobeným freskám na zdech, jsou hrobky otevírány střídavě, takže teprve při vstupu do údolí se turisté dozvědí, kterou z nich

dnes mohou navštívit.

Nám naši průvodci předvedli dvě hrobky dle jejich uvážení a třetí jsme si mohli vybrat sami. My jsme si vybrali Ramsese III. a zvolili jsme dobře.

Hrobky jsou dlouhé a strmé chodby, které se místy rozšiřují do různých výklenků a místností na uložení pohřebních darů. V nejbližší místnosti býval umístěn sarkofág s faraonovou mumii. Všechny stěny a stropy jsou pokryty neuvěřitelně barevnými výjevy a hieroglyfy, snad každý centimetr čtverečný byl využit. Chodby mají obvykle čtvercový průřez o hraně cca 4 m. Sarkofágy v pohřebních komorách jsou z jednoho kusu kamene (víko samozřejmě také) a rozměry jsou často jen o pár centimetrů menší než rozměry chodeb. Při strmém spádu chodeb a při váze sarkofágů je naprostou záhadou, jak je tam bez jakékoliv techniky mohli dostat. Navíc aby nebyly poškozeny malby, nebylo možno použít při svícení loučí, které zanechávají saze, ale vše bylo asi nasvíceno jen soustavami zrcadel - nepochopitelné.

V Údolí králů samotném jsme strávili asi hodinu a půl, což stačilo k tomu, abychom pochopili, že se jedná o jedno z nejnehostinnějších míst na světě. Když jsme viděli obrovskou rozlohu okolní pouště a kopců, nebylo možné si nepředstavit, kolik asi neobjevených hrobek se zde skrývá pod nánosy písku. Ukrýt malý a nenápadný vstup do chodeb k hrobkám obyčejným zasypáním pískem zde není nejmenším problémem a hrobka tak lehce může zůstat navždy neobjevena.

Po cestě k autobusu nás začal obtěžovat prodavač sošek z černé žuly. Protože jsme byli v časovém stresu a nakupovat jsme prozatím nechtěli, snažili jsme se ho odbýt a zbavit. Po našem vytrvalém odmítání ale tak dlouho slevoval z ceny a přidával další sošky, až nás to začalo zajímat. Kvalitu sošek nám dokázal prudkými údery soškou do železného zábradlí, které na sošce nenechaly nejmenší stopu. Protože jsme neznali ani přibližně obvyklou cenu, nasadili jsme naši nabídku dost nízko. Výsledkem bylo, že při vstupu do autobusu jsme dostali tři černé žulové sošky (kočka, Nefertiti a Tutanchamónova maska) a jednu ručně opracovanou kočku ze zeleného alabastru za celkem 15 egyptských liber (150,- Kč). Této ceně nechtěl věřit ani místní arabský průvodce, který myslel, že jsem za vše dali liber 50, což by odpovídalo cenám, které za podobné výrobky dali lidé později.

Následoval přejezd do vedlejšího údolí k chrámu královny Hatšepsovet (Hatšepsut). Tato královna vládla místo svého nezletilého syna, ale protože jako žena nemohla oficiálně vládnout, prohlásila se za muže a nechávala se zobrazovat s mužskými atributy včetně např. plnovousu. Její obrovský a zachovalý chrám se smutně proslavil před několika lety (1997), kdy teroristé z okolních kopců postříleli asi 150 turistů.

Po cestě zpět jsme se zastavili v manufaktuře na výrobu alabastrových předmětů. Po krátkém předvedení ručního opracování alabastru a vysvětlení rozdílů mezi bílým, žlutohnědým a zeleným alabastrem nastalo tradiční nakupování. Nám se zdály ceny dost vysoké, naopak míra ochoty ke smlouvání dost nízká, takže jsme s nákupem počkali do Luxoru, kde jsme pak alabastrovou Nefertiti koupili podstatně levněji (a s dárkem - našimi jmény napsanými na papyru v hieroglyfickém přepisu).

Manufaktura byla pěkně malovaná. Zde platí takový zvyk, že po absolvování posvátné cesty do Mekky a získání titulu *hadží* si majitel domu vymaluje dopravní prostředek, jakým cíle dosáhl. Majitel továrničky tam zřejmě dojel na velbloudu.

Odpoledne jsme měli ještě chvíli volna na nákupy, které jsou zde asi nejvýhodnější z celého Egypta. Večer následoval přejezd v konvoji do Hurghády a ubytování v hotelu

Royal.

Protože transfer do Káhiry byl plánován do večerního konvoje, měli jsme dopoledne volno ke koupání, nákupům a podobně. Nákupy zde nejsou příliš výhodné, protože ceny zde kazí rekreující se ruští mafiáni, kteří nesmlouvají. Proto jsme volna využili i k tomu, že jsme si individuálně najali loďku se skleněným dnem na dvouhodinovou plavbu nad korálové útesy Rudého moře (přidali se k nám dva holandské studenty).

Viděli jsme v nádherně tyrksovém moři krásné barevné korály různých tvarů a mnoho pestrébarevných ryb - největší hejno tvořily žluto-černě pruhované rybičky asi 15cm dlouhé. Bohužel nám nedostatek času a plavky zabalené v kufru nedovolily vyzkoušet šnorchlování, které prý je zde jedno z nejhezčích na světě.

Poslední přejezd pouští do Káhiry byl prakticky noční, k vidění toho tedy moc nebylo. Před odletem jsme ještě stihli večeři v hotelu Cairotel (oproti katalogovému programu jsme absolvovali navíc jednu noc v hotelu a nejméně 4 nebo 5 jídel) a přesunuli jsme se na letiště k odletu.

Letušky asi tuto trasu nelétají příliš často, protože měly málo sucharů, které se nabízejí při nevolnostech místo večeře. Naopak všechny čtyři záchody byly optimálně využity po celou dobu letu.

Celý zájezd byl samozřejmě naprosto nezapomenutelný, když si člověk trochu zvykne na arabskou mentalitu (úplně si zvyknout je asi nemožné), odváží si zážitky na celý život, vždyť jsme viděli památky z úplného počátku moderní civilizace, navíc posazené do velmi exotického prostředí arabského Orientu.